KYRKPRESSEN TORSDAG 29.9.2016 • NR 39
09-612 615 49, redaktionen@kp.kyrkpressen.fi

PILGRIMSLED. När förlängningen av Sankt Olavsleden står klar 2019 blir pilgrimsleden närapå unik. Även om medeltida pilgrimer gärna färdades med båt är det få moderna leder som korsar havet.

Pilgrim över havet

TEXT: **JOHAN SANDBERG**

– Man kan ta färjan i skärgården men vi vill erbjuda en möjlighet för vandrarna att ta sig över havet på medeltida vis, med segelfartyg, säger **Christian Pleijel**. Då köper vandrarna en båtplats är sig under vandringen.

Pleijel är ordförande i Föreningen Franciskus på Kökar, en av de åtta parterna i projektet *Pilgrim på hav* som ska skapa en pilgrimsled från Åbo domkyrka över Åland till Sverige.

Föreningens vision är att vandrarna ska kunna segla åländska storbåtar och andra segelfartyg mellan öarna. Man vandrar över öarna och möts av en båt på andra sidan. Så vandrar man vidare på nästa ö tills man når den åländska huvudön vid Lumparn.

Från Jomala kyrka vandrar man till Eckerö och tar färjan till Grisslehamn därifrån. Någon seglingö ver Alands hav med storhåt erhånder vi inte.

Från Grissdehamn går leden via Gävle, Söderhamn och Hudiksvall till Kårböle och vidare över fjällen till Nidarosdomen i Trondheim. Leden kommer att höra till den så kallade Helgonleden, en av de många grenar av Sankt Olavsvägarna som leder till Trondheim. Kyrkpressen hade ett reportage från en av grenarna i nummer 36/2016.

Exakt hur lång vandringsleden från Åbo till Trondheim blir, hur man ska ta sig över vattnet och hur länge vandringen eller cykelfärden tar vet man ännu inte.

– I oktober ska en grupp turismstuderande från Novia prova vandra rutten. De får med sig en lång lista på frågor de ska ha svar på. Några av frågorna är var man får köpa mat på vägen, var vandrarna kan övernatta, om mobiltelefonnätet har täckning och hur länge vandringen räcker, säger projektets koordinator **Nina Söderlund** på Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi.

Hon uppskattar att Sankt Olavsleden nu förlängs med 625 kilometer från Åbo till Kårböle. Då man vandrat så långt hur man kommit lite längre än halvvägs. Då återstår bara 56 kilometer till slutpunkten Nidarosdomen.

Kungen blev helgon

Sankt Olavsleden är en medeltida led som pilgrimer vandrade i den norska vikingakungen **Olav II Haraldssons** (995–1030), även kallad Olav den heliges, fotspår. Han döptes 1013 i Frankrike och hyllades som en kung i Norge. Efter tretton år vid makten förvisades han och levde i landsflyki Novgorod i Ryssland. Han stupade 1030 i slaget vid Stiklestad i ett försök att återta makten.

Efter Olavs död blev han helgonförklarad och pilgrimer började vandra vägen han tog från Novgorod över Åbo, Åland och Sverige till Norge. Pilgrimsvandringarna pågick i femhundra år och upphörde efter reformationen. På 1980-talet vaknade intresset för pilgrimsvandringarna på nytt med jakobsleden till Santiago de Compostela som en av de mera kända lederna. Sedan 2010 är pilgrimsvägarna till Trondheim en europeisk kulturväg: Route of Saint Olav Ways.

– Över femtusen kilometer av Sankt Olavsleden har redan återskapats i Sverige och Norge, säger Söderlund.

Elisabeth Andersson på föreningen Pilgrimsled i Sverige som arbetar med pilgrimsleder och vandringar beskriver Sankt Olavsslederna med hilden av ett flodlefta. Man kan nämligen anslutas sig till leden från flera hamnar i Sverige.

– De flesta medeltida pilgrimer började sin vandring hemifrån, säger hon. Därför finns det så många leder. Olav och hans här färdades vid flera tillfällen genom Sverige och tog då olika vägar. Men inte hara den väg Olav Haraldsson själv tog är intressant, det är även spännande att tänka på de olika vägar som pilgrimerna tog. Visionen är att leden ska återupptäs i sin fulla längd ända från Novgorod. Men när och om det blir av är ännu oklart.

– Chefen för Novgorods center för arkeologisk forskning är i alla fall positiv till tanken. Och så vet vi att munnorna i ett ortodox kloster där lovat be för attleden ska bli verklighet, säger Andersson.

Med redan nu står det klart att leden startar i Åbo om tre år. För det har man fått finansiering av EU:s "Central Baltic Program" för projektet. Åbo Akademi, Novia Föreningen Franciskus på Kökar, Sottunga kommun, Pargas stad, föreningen Pilgrimsled och Söderhamn och Östhammar kommuner i Sverige är samarbetspartner. Jomala församling är en av flera associerade parter.

– Rutten ska markeras och vi ska göra digitala kartor och informationspunkter, säger Söderlund.

Lederna kommer att gå längs befintliga vägar som inte är livligt trafikerade.

– Det är svårt att återskapa den historiska pilgrimsleden. Många av öarna i skärgården fanns inte på medeltiden.

Nina Söderlund ser Sankt Olavskyrkorna på Nagu och Jomala som naturliga delmål.

– Det finns 500 kyrkor på olika håll som namngetts efter Sankt Olav. Nagu och Jomala kyrkor är två av dem. Någon annan koppling till Olav har kyrkorna inte, säger hon.

Söderlund tänkar inte med att pilgrimsleden ska bli lika populär som Santiago de Compostela. Och det vill hon heller inte att den ska bli.

– Vi vill inte ha hundratusentals pilgrimsvandrare i skärgården. Det klarar inte den känsliga naturen av. Men med några tusen vandrare hoppas vi skapa en längre turistsäsong i skärgården från april till oktober.

Utbyggt om tre år

Även om all behövlig information och service längs leden blir utbyggd först om tre år kan man redan vandra leden. Christian Pleijel har uppräckt att intresset för vandring i skärgården ökat.

– Allt fler besökare vid Franciskusfesten som vi ordnar varje sommar har kommit seglande till Kökar och vandrar den sista biten, säger han. Det är också orsaken till att föreningen engagerat sig i vandringsleden.

Föreningen har ansvar för att ställa vandringsleden i ordning för etappen från Galtby till Eckerö med undantag för Sottunga. Där är kommunen en egen part i projektet. Förutom att markera leden ska de också ordna informationspunkter på Kökar och Jomala, skylta de medeltida sevärdheterna på Hamnö och engagera båtar och farty; som vill segla pilgrimer från Nagu eller Korpo via Kökar och Sottunga till Jomala.

Detta ska föreningen göra tillsammans med lokala personer, företagare och organisationer som vill vara med i satsningen. Marknadsföringen av leden gör föreningen tillsammans med de övriga parterna i projektet.

– Det är ett fantastiskt projekt som vi är glada över att få vara med om, säger Pleijel.

Arbetet har redan börjat. Det har gjorts testvandringar och förra veckan höll föreningen ett första informationsmöte. Den 19 november hålls ett stort seminarium i Korpoströmm.

– I vår ordnar vi studieresor för företagare till Vadstena och Trondheim för att lära oss möta pilgrimernas behov. I vår ska vi också börja provsegla.

Storbåtarna har en akterruff i vilken det går att övernatta. Man kan därför tänka sig att vandraren köper sig en båtplats med övernatatning.

– Det är svårt att säga hur länge leden kommer att ta över skärgården. Eftersom seglingen är mera beroende av vädret är det lättare att beräkna hur länge det tar att vandra än att segla, säger Pleijel.

På Kökar är Hamnö, där kyrkan står, ett givet etappmål. Där finns också ruinerna av ett gammalt Franciskuskloster.

– I prästgårdens gamla ladugård håller föreningen på att iordningställa ett enkelt härbärge för vandrarna. Härbärget saknar el och gästerna får vätta sig i tjön. Men det finns även bättre utrustade hotell och gästhem på Kökar.

Eftersom Sankt Olavsleden är en pilgrimsled drömmer Pleijel om andliga ledare.

– Det är någon som kan ta det andliga ansvaret och vara ledare för grupper.

DE ÅLÄNDSKA storbåtarna ska segla pilgrimsvandrarna mellan öarna i skärgården.
FOTO: CHRISTIAN PLEIJEL

KARTA: CHRISTIAN PLEIJEL

LEDEN PASSERAR Sankt Olavskyrkan i Jomala.
FOTO: ARKIVBILD/MIRA STRANDBERG

ÖVER FEMTUSEN kilometer vandingsled är redan utmärkt med Sankt Olavskorset. FOTO: ARKIVBILD/KAJ AALTO

"Det är svårt att återskapa den historiska pilgrimsleden. Många av öarna i skärgården fanns inte på medeltiden."

Nina Söderlund